

Prikaz istraživanja o utjecaju zdravstveno-odgojnog programa na razinu znanja o reproduktivnom zdravlju (Research on health education program influence on reproductive health knowledge level overview)

Danica Herc Cerovac

Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije

Projektni tim:

Prof.dr.sc. Vesna Jureša, dr.med. – koordinatorica projekta

Zvonimira Papeš-Ibrišević, dr.med. – koordinatorica tima

Marija Posavec, dr.med, Ivančica Koder-Krištof, dr.med, mr.sc. Vesna Juhović Markus, dr.med, Tatjana Vidović Petričević, dr. med, Branka Puškarić Saić, dr.med, Dubravka Vlačević Babić, dr.med, Andrea Kružić Lulić, dr.med, Danica Herc Cerovac, dr.med

Zavod za javno zdravstvo Grada Zagreba

Ključne riječi: zdravstveni odgoj, anatomija i fiziologija ženskog reproduktivnog sustava

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoji li povezanost u promjeni znanja o reproduktivnom zdravlju prije i nakon provedene edukacije.

Istraživanje je provedeno školske godine 2005./ 2006. godine među djevojkama prvih razreda srednjih škola Zagreba i Zagrebačke županije te studenticama prve godine studija Sveučilišta u Zagrebu.

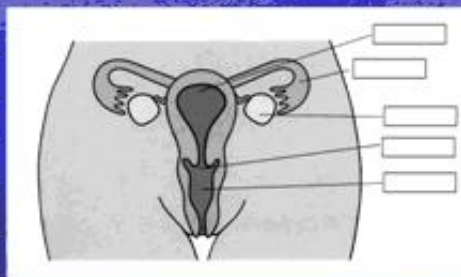
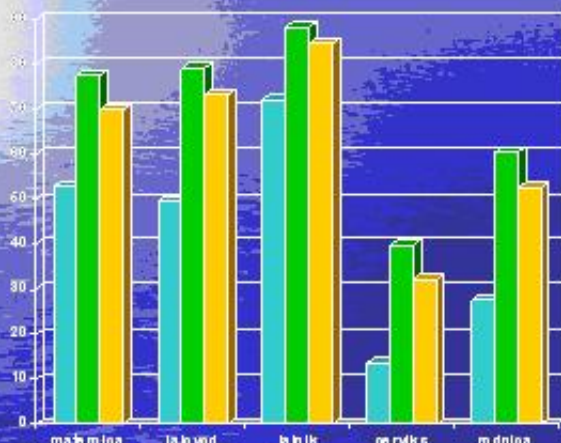
Odabrane su učenice koje pripadaju tipičnim školskim ambulantama u kojima rade nadležni školski liječnici i to sedam lokacija iz grada Zagreba i tri s područja Zagrebačke županije. Zastupljene su djevojke iz gimnazija, strukovnih srednjih četverogodišnjih škola, obrtničkih trogodišnjih škola u proporcijama zastupljenosti tih škola u ukupnom broju srednjih škola. Studentice su odabrane iz područja prirodoslovnih, tehničkih i društvenih znanosti.

Metoda rada: prema unaprijed utvrđenom protokolu provedeno je predavanje na temu reproduktivnog zdravlja, higijene i zaštite tijekom menstruacije, održana usmjerena rasprava na temu. Upotrijebljene su prozirnice i model ženskog reproduktivnog sustava.

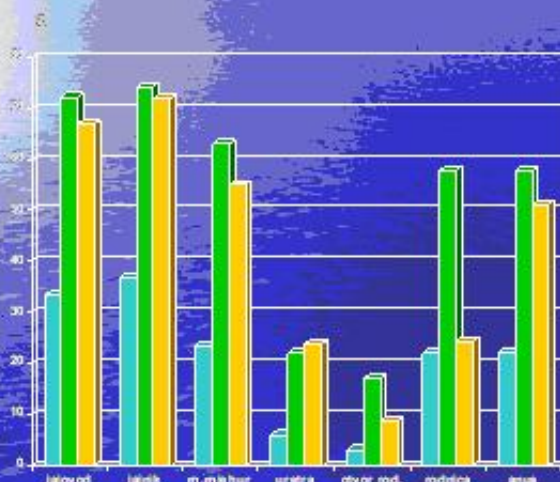
Djevojke su odgovarale na pitanja o poznavanju anatomije i fiziologije reproduktivnog sustava žene testom prije predavanja, istim pitanjima neposredno nakon predavanja te ponovljenim testiranjem 3-5 mjeseci nakon predavanja. Uпитnici su sadržavali nekoliko vrsta pitanja: u obliku crteža na kojima je trebalo u označena polja upisati određene pojmove (građa reproduktivnog sustava), pitanja otvorenog tipa, pitanja s ponuđenim odgovorima (jedan ili više točnih odgovora).

Rezultati su analizirani za svako postavljeno pitanje pojedinačno i odvojeno za učenice srednjih škola i studentice. Na crtežu ženskih spolnih organa (presjek AP i poprečni) trebalo je prepoznati i imenovati: maternicu, jajovod, jajnik, grlić maternice, rodnicu, otvor rodnice, mokraćni mjehur, mokraćnu cijev, analni otvor.

ZNANJE O GRAĐI REPRODUKTIVNOG SUSTAVA ŽENE-učenice srednjih škola (slika 1- pogled sprijeda)

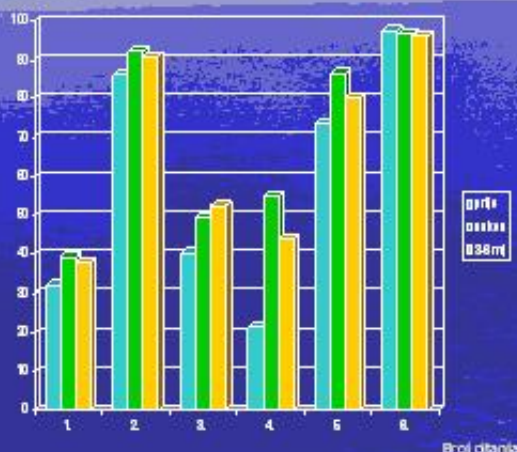
ZNANJE UČENICA O GRAĐI REPRODUKTIVNOG SUSTAVA ŽENE - učenice srednje škole (slika 2- pogled sa strane)

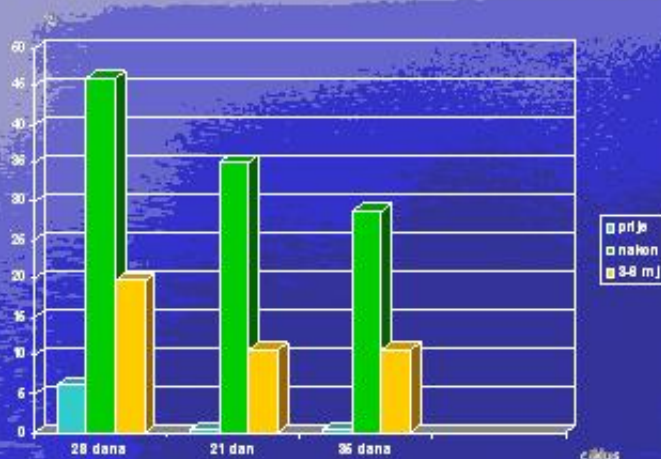
Prije predavanja, najveći broj srednjoškolki je prepoznao jajnik (72,1%), zatim maternicu (52,8%), a vrlo mali broj je prepoznao grlić maternice (13,5%). Kod studentica su, očekivano, rezultati bili bolji: jajnik je prepoznalo 96,6%, jajovod 95,9%, a grlić maternice 83% ispitanica. Neposredno nakon predavanja broj točnih odgovora se povećao na 39,7% za prepoznavanje grlića maternice do najviše na 88,2% za imenovanje jajnika (odgovori srednjoškolki). Studentice su, statistički značajno, povećale prepoznavanje grlića maternice (91,6%). Testiranje provedeno tri do šest mjeseci nakon provedene edukacije, pokazuje trend povećanja znanja o građi reproduktivnog sustava iako uz blaži pad u odnosu na testiranje neposredno iza predavanja.

ZNANJE O MENSTRUACIJSKOM CIKLUSU I MENSTRUACIJI - učenice srednje škole

1. Što je menstruacijski ciklus?
2. Koliko prosječno traje ciklus?
3. Što je ovulacija?
4. Od kojeg trenutka u životu djevojka može ostati trudna?
5. Što je menstruacija?
6. Koliko uobičajeno traje menstruacija?

ZNANJE O DANU OVULACIJE ZA RAZLIČITE MENSTRUACIJSKE CIKLUSE - učenice srednje škole

U ispitivanju znanja o funkciji reproduktivnog sustava žene, ispitanice su morale odgovoriti na slijedeća pitanja: što je menstruacijski ciklus, koliko prosječno traje ciklus, što je ovulacija, od kojeg trenutka u životu djevojka može ostati trudna, što je menstruacija, koliko uobičajeno traje menstruacija. Analizirajući odgovore srednjoškolki uočljivo je da je točna definicija menstruacijskog ciklusa (točan odgovor je trebalo izabrati između nekoliko ponuđenih), bez obzira na porast (32,1% prije, 39,5% neposredno nakon, 38 % tri do pet mjeseci kasnije), broj točnih odgovora je još uvijek nezadovoljavajući. Zanimljivo je pri tom da su učenice u visokom postotku točno odgovarale na pitanja o trajanju menstruacijskog ciklusa (86,3%, 92,4%, 91%). Najbolje su znale odgovor na pitanje o trajanju menstruacije. Najizraženiji porast znanja bio je na pitanje „Od kojeg trenutka u životu djevojka može ostati trudna“ (21,4%, 55% , 44%). Studentice su i ovdje pokazale bolje rezultate u svim pitanjima, pa iako je zabilježeno povećanje znanja, ono nije statistički značajno.

Najvećim problemom, naročito za srednjoškolke, pokazalo se određivanje dana ovulacije u menstrualnim ciklusima različite duljine trajanja (ciklus od 28, 21 i 35 dana). Odgovor je tražen na slikovnom prikazu. Samo 6,1% učenica je dalo točan odgovor za 28-dnevni ciklus prije predavanja. Neposredno nakon edukacije taj je broj bio 46%, a tri do šest mjeseci kasnije 19,8 % učenica je znalo točan odgovor. Studentice su i ovdje imale bolje rezultate.

U zaključku možemo razmišljati: gledajući odgovore učenica srednjih škola, znanje o građi ženskog reproduktivnog sustava je nedostavno, a to se posebno može reći za poznavanje fiziologije tog sustava. Uzimajući u obzir podatak iz testa po kojem menstrualni kalendar vodi redovito samo 51,3% studentica i samo 39,8% ispitanih učenica srednjih škola, te činjenicu o sve ranijem stupanju u spolne odnose mlade populacije jasno je da je potrebno povećati nivo znanja u ranijoj dobi (osnovna škola). Postojanje spolno prenosivih bolesti, mogućnosti prevencije (zaštita, cijepljenje), maloljetničke trudnoće, dodatno povećavaju tu potrebu.

Druga važna činjenica koja proizlazi iz provedenog istraživanja je i to da se dobro osmišljenim i dosljedno provedenim zdravstveno-odgojnim aktivnostima povećava nivo znanja ciljane populacije. I ono što je, svakako, vrlo važno - izražavanje zadovoljstva sadržajem i načinom prezentacije što su ispitanice izrazile u evaluacijskom upitniku.

Zdravstveni odgoj je važan dio rada liječnika školske medicine. Još uvijek nedostavno zastupljen. Kako to promijeniti? Jedan od načina je, vjerujem, i promjena normativa (smanjenjem broja učenika na jedan školski tim) koji sada iznosi 5000 djece! To se naročito odnosi na učenike osnovnih škola, za koje je i obavezni program mjera najopsežniji. Upravo bi u toj dobi trebalo povećati zdravstveno-odgojne aktivnosti kako bi se, podizanjem znanja i utjecajem na formiranje stavova, dugoročno radilo na dobrobit mladih i sveukupne populacije.

Kontakt osoba:

Danica Herc Cerovac

Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije

Služba za školsku i sveučilišnu medicinu - Odjel Dugo Selo

10 370 Dugo Selo, Dragutina Domjanića 12

Tel. 2780-211, fax 2759-061

E-mail: danicaherccerovac@yahoo.com